

Josip Matešić

FRAZEOLOŠKI
RJEČNIK
HRVATSKOGA
ILI SRPSKOG
JEZIKA

SURADNICI

Dr Stefan Rittgasser, Jürgen Petermann, dr Wolfgang Eismann,
mr Dragutin Raguž, Irena Zimanji, Renate Hansen,
Vlasta Schmidt, Antonija Drilo

REDAKCIJA

Dr Božidar Finka, dr Josip Silić, dr Antun Šojat

UREDNIK

Dr Zvonimir Diklić

DR JOSIP MATEŠIĆ

FRAZEOLOŠKI
RJEČNIK
HRVATSKOGA
ILI SRPSKOG
JEZIKA

IRO »ŠKOLSKA KNJIGA«
ZAGREB 1982

ИЗДАВАЧКА КУЛТУРА ЗАГРЕБ

1937. god. 89

1937.

BRANJE
RUBRIKA
IZ OBLASTI
KULTURE
I
UMJETNOSTI

PREĐGOVOR

Prvi frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika, plod višegodišnjega rada suradnika Slavenkoga instituta Sveučilišta u Mannheimu, uz suradnju sa Zavodom za jezik u Zagrebu i Katedrom suvremenoga hrvatskoga književnoga jezika Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, namijenjen je domaćoj i stranoj javnosti, svima koji se bave pitanjima hrvatskoga ili srpskog jezika, njegove kulture i njegovanja.

Osnovna je namjera ovoga rječnika da dokumentirano objavi frazeološko blago hrvatskoga ili srpskog jezika i protumači značenja pojedinih frazema. Objašnjenja frazema, međutim, nisu uvijek definicije u strogom smislu, nego tumačenja čija je svrha da korisniku rječnika pruže što iscrpniju i svestraniju informaciju. Posebice pri tome mogu pomoći primjeri iz citiranih izvora, jer navođenje frazema u rečenici, odnosno u okolini istovjetnoj s govornim aktom, čitatelju omogućuje da i sam izvodi zaključke, osmišljuje značenja kojih u rječniku nema.

U rječniku ima neujednačenosti s obzirom na opseg (količinu) citiranih vrela, jer ponegdje se izvor navodi samo jedanput, a drugdje dva ili više puta. Iako smo nastojali da takvih neujednačenosti bude što manje, potpunu ujednačenost nismo mogli postići. Posljedica je to, ponajprije, uloge frazema kao komunikativnoga sredstva, njegove značenjske vrijednosti, upotrebne čestote i sličnoga. Ondje gdje za frazemsku jedinicu nije bilo moguće naći potvrdu u izvornoj literaturi, izvršena je provjera u najmanje dva-tri «native speakera».

Rječnik nije normativni, nego popisni, nastao na temelju korpusa koji su izabrali suradnici i redakcija. Izbor i kodifikacija građe izvršeni su prema točno utvrđenim kriterijima, tj. prema načelu koje je uvjetovala teoretska postavka, formulirana definicijom frazemske jedinice, te frazeološki potencijalni materijal. Budući da su navedeni izvori iz kojih je uzeta građa, rječnik može poslužiti i u znanstvene svrhe: za istraživanja na području frazeologije, u užem smislu — domaće, i u širem smislu — slavenskih i neslavenskih jezika.

nadrljati pf. kao žuti *nastradati*.

Ne znam što ću reći ženi; bio sam jučer u kockarnici i nadrljao sam kao žuti jer nemam ni prebite pare, a htjeli smo kupiti nova kola.
— RED.

žut kao cekin v. CEKIN

žut kao limun v. LIMUN

žut kao vosak v. VOSAK

žuta kuća v. KUĆA

žuta opasnost v. OPASNOST

ŽVALO

pričati ipf. (*smijati se* ipf. i dr.) *nà sva žvala mnogo pričati (smijati se i dr.)*

... i stadoše se smijati na sve žvale ... —
KREŠIĆ 1, GRADA.

smijati se ipf. *na sva žvala v. pričati na sva žvala*